

Gweithredu ymarfer cydgynhyrchiol gyda gwasanaethau cyhoeddus: Negeseuon o'r ymchwil

Dr Nina Maxwell and Dr Cindy Corliss
Medi 2020

Uned Atal Trais
Violence Prevention Unit

CASCADE

Cynnwys

1.0 Crynodeb.....	3
2.0 Cyflwyniad	6
3.0 Dull.....	9
4.0 Cydgynhyrchu.....	10
4.1 Buddion cydgynhyrchu.....	10
4.2 Heriau cydgynhyrchu.....	11
5.0 Mabwysiadu ymarfer cydgynhyrchiol	14
5.1 Cydgynhyrchu fel term ambarél	14
5.2 Ymrwymiad a lefel cyfranogi.....	14
5.3 Diwylliant, strwythur ac agweddau.....	15
5.4 Recriwtio ac ymgysylltu.....	17
6.0 Casgliad	21
7.0 Cyfeiriadau	23
Atodiad A: Diagram PRISMA.....	27

Tabl Ffigurau

Ffigur 1: Ysgol Cyfranogiad Hart.....	7

1.0 Crynodeb

1.1 Cyflwyniad

Comisiynwyd yr adolygiad llenyddiaeth hwn gan yr Uned Atal Trais yn Ne Cymru i archwilio'r ffordd orau o weithredu ymarfer cydgyhyrchiol o fewn gwasanaethau cyhoeddus. Mae'r adolygiad yn mabwysiadu'r diffiniad o gydgyhyrchu fel, 'sefydliadau gwasanaeth cyhoeddus a dinasyddion sy'n gwneud gwell defnydd o asedau, adnoddau a chyfraniadau ei gilydd i sicrhau gwell canlyniadau neu well effeithlonrwydd' (Loeffler, 2020 a ddyfynnwyd gan Loeffler a Bovaird, 2020:206). Felly, mae cydgyhyrchu yn cynnwys ymgysylltiad gwirfoddol a gweithredol aelodau'r gymuned, gan gynnwys y rhai sydd â phrofiad byw a/neu'r rheini yn y gymuned ehangach, gan weithio mewn partneriaeth ag ymarferwyr gwasanaeth cyhoeddus i ychwanegu gwerth at ganlyniadau ac allbynnau.

1.2 Dull

Cynhaliwyd yr adolygiad llenyddiaeth rhwng Mehefin a Medi 2020 a'i nod oedd amlygu tystiolaeth o arfer da mewn perthynas â chydgyhyrchu. Defnyddiodd y strategaeth chwilio wyth cronfa ddata a naw adnodd ar-lein i sicrhau sylw i dystiolaeth academaidd a llenyddiaeth lwyd a gyhoeddwyd er 2000. Nododd yr adolygiad llenyddiaeth 133 o gofnodion. Yn dilyn dad-ddyblygu, cafodd 59 eu hepgor gan nad oeddent yn bodloni paramedrau'r chwiliad. Felly, cafodd 64 o ffynonellau eu cynnwys ar gyfer yr adolygiad. Cafodd y data ei neilltuo'n rhagarweiniol i themâu bras. Yna cynhaliwyd ail gylch o godio lle nodwyd categorïau a themâu o'r codio cychwynnol. Mae'r prif ganfyddiadau wedi'u crynhoi yng nghyswllt y themâu a ddaeth i'r amlwg. Er mwyn cynorthwyo eglurder, mae'r adroddiad yn mabwysiadu'r termau, 'plentyn/plant' a 'phobl ifanc/pobl' i gyfeirio at arbenigwyr plant ac ieuenctid yn ôl profiad. Mabwysiadwyd y term 'defnyddiwr gwasanaeth' i gyfeirio at arbenigwyr sy'n oedolion yn ôl profiad.

1.3 Cydgyhyrchu

- Heb unrhyw ddiffiniad cytunedig, defnyddir cydgyhyrchu yn aml fel term ambarél ar gyfer ystod o weithgareddau, o gyfranogiad defnyddwyr gwasanaeth mwy prosaig i newid gweddnewidiol i wasanaethau.
- Er y gellir cyflwyno cydgyhyrchu fel ateb i'r holl broblemau mewn gwasanaethau cyhoeddus, ar hyn o bryd mae diffyg tystiolaeth o'i effeithiolrwydd. Mae angen tystiolaeth gadarnach sy'n nodi elfennau allweddol cydgyhyrchu a sut mae'n effeithio ar newid.
- Mae cydgyhyrchu yn gysylltiedig â nifer o fuddion a heriau.
 - I blant a phobl ifanc, mae'r buddion yn cynnwys cael eu gwerthfawrogi fel asedau a chrewyr gwybodaeth. Mae'r heriau'n cynnwys sicrhau mynediad teg i blant a phobl ifanc i gyd, gan eu cydnabod fel rhai galluog sy'n gallu cydgyhyrchu, a sicrhau eu bod yn cymryd rhan weithredol.

-
- I ymarferwyr, mae cydgynhyrchu yn esgor ar fwy o foddhad o ran swydd yn deillio o well dealltwriaeth o fywydau a phrofiadau byw y rhai maen nhw'n gweithio gyda nhw. Mae'r heriau'n cynnwys mwy o atebolrwydd, datblygu sgiliau a chael yr amser a'r adnoddau i fabwysiadu ymarfer cydgynhyrchiol.
 - Ar gyfer gwasanaethau cyhoeddus, gall cydgynhyrchu arwain at wasanaethau gwell, canlyniadau gwell, system decach, a pherthynas decach rhwng ymarferwyr a phlant a phobl ifanc. Mae'r heriau'n cynnwys mynediad at adnoddau priodol, a'r cyd-fynd rhwng cydgynhyrchu a dangosyddion perfformiad presennol.

1.4 Mabwysiadu ymarfer cydgynhyrchiol

- Hyd yma, mae cydgynhyrchu wedi'i fabwysiadu yn y sector gofal cymdeithasol yn hytrach na phlisma yn bennaf. Lle mae ymarfer cydgynhyrchiol wedi'i fabwysiadu, ceir pedwar prif ddull: cyd-gomisiynu, cyd-ddylunio, cyd-gyflenwi a chyd-asesu.
- Mae ymarfer cydgynhyrchiol yn cynnwys pum lefel o ymgysylltu: gwranddo ar lais y plentyn, cefnogi'r plentyn i fynegi ei farn, ystyried barn y plentyn, cynnwys y plentyn wrth wneud penderfyniadau, a rhannu pŵer a chyfrifoldeb dros wneud penderfyniadau.
- Mae mabwysiadu cydgynhyrchu'n dibynnu ar ymrwymiad llywodraeth leol, uwch reolwyr, ymarferwyr, a phlant a phobl ifanc. Felly, mae'n rhaid i wasanaethau cyhoeddus gydnabod yr angen am ymarfer cydgynhyrchiol a newid strwythurau ac agweddau gwasanaethau i'w ddarparu.
- Gellir meithrin recriwtio ac ymgysylltu trwy ystyried gwerth ychwanegol ymgysylltu i bobl ifanc. Gall hyn gynnwys hyfforddiant, cyfleoedd profiad gwaith, cymwysterau a/neu ddyfarniadau yn ogystal â chydabyddiaeth.
- Gellir recriwtio grwpiau anodd eu cyrraedd a/neu ddifreintiedig a'u cynnwys mewn ymarfer cydgynhyrchiol trwy sicrhau bod negeseuon recriwtio yn cael eu llunio'n briodol. Mae hyn yn cynnwys canolbwyntio ar bobl ifanc fel asedau ac arbenigwyr yn ôl profiad yn hytrach na phwysleisio eu hymddygiad problemus.
- Mae strategaethau i hwyluso cydgynhyrchu gyda phlant a phobl ifanc yn cynnwys eglurder ynghylch pwrpas a nodau cydgynhyrchu, gan bennu disgwyliadau realistig o ran newid o ganlyniad, a sicrhau bod plant a phobl ifanc yn cael adborth ynghylch allbynnau a chanlyniadau.

1.5 Casgliad

- Yng ngoleuni'r cynnydd mewn problemau drwg sy'n cynnwys plant a phobl ifanc, megis trais ieuencid, camfanteisio troseddol a chamfanteisio rhywiol yn ymwneud â phlant, mae rhesymeg reddfol i gynnwys plant a phobl ifanc wrth gynllunio, dylunio, darparu a gwerthuso gwasanaethau, gyda'r nod o fynd i'r afael â'r materion hyn.
- Mae cydgynhyrchu yn gyfrwng i blant allu defnyddio eu hawl i leisio'u barn mewn materion sy'n effeithio arny'n nhw, yn ogystal â chynig cyfleoedd i gael ystod o fuddion uniongyrchol

ac anuniongyrchol, fel gwell hunanbarch, hyder, datblygu sgiliau, a datblygu gwasanaethau yn well.

- Rhaid cymryd gofal i liniaru yn erbyn heriau cydgynhyrchu. Mae hyn yn cynnwys sicrhau mynediad teg i'r holl grwpiau plant a phobl ifanc, cefnogi eu rhan weithredol mewn gwneud penderfyniadau a sicrhau na ddefnyddir cydgynhyrchu i hyrwyddo a/neu gyfiawnhau toriadau i wasanaethau.
- Er mwyn gweithredu ymarfer cydgynhyrchiol, rhaid bod ymrwymiad a chred bod plant a phobl ifanc yn asedau sy'n gallu ychwanegu gwerth at allbynnau a chanlyniadau gwasanaethau cyhoeddus.

2.0 Cyflwyniad

Comisiynwyd yr adolygiad llenyddiaeth gan yr Uned Atal Trais yn Ne Cymru i archwilio'r ffordd orau o weithredu ymarfer cydgyhyrchiol o fewn gwasanaethau cyhoeddus. Daeth y term 'cydgyhyrchu' i'r amlwg ym 1978 pan welodd yr economegydd Elinor Ostrom y cysylltiad rhyngberthynol rhwng yr heddlu a'r gymuned a'i rôl yn atal troseddu yn effeithiol. Arweiniodd hyn Ostrom i ddod i'r casgliad,

Oni bai bod swyddogion cyhoeddus a chyflenwyr gwasanaethau yn ystyried dyheadau a dewisiadau'r bobl y maent yn eu gwasanaethu, maent yn dueddol o ganfod dinasyddion tawedog sy'n eu hystyried eu hunain yn ddiodefwr camfanteisio yn hytrach nag fel cyfranogwyr gweithgar mewn ymdrechion cydweithredol i wireddu canlyniadau ar y cyd (Ostrom, 1993:8).

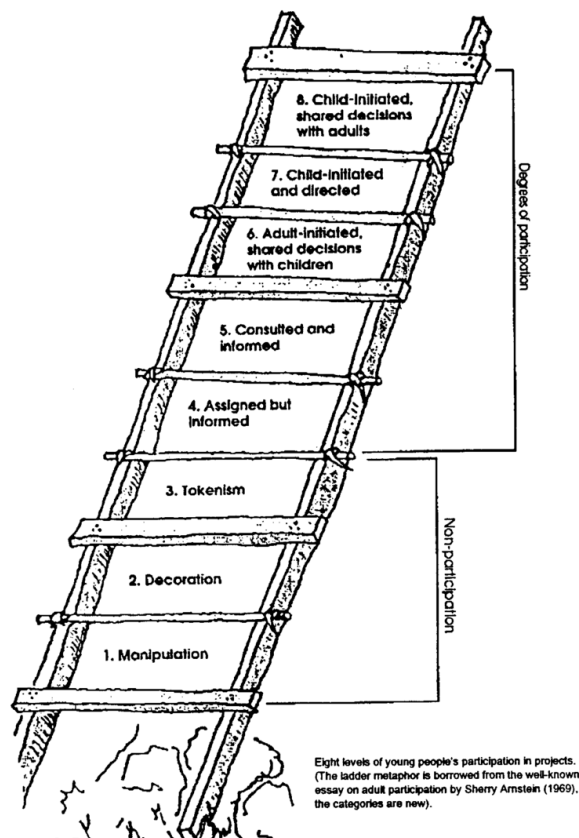
Pwysleisiodd Ostrom fod aelodau'r gymuned yn adnoddau cudd, neu'n adnoddau na fanteisiwyd arnynt a all alluogi datblygu canlyniadau ac allbynnau gwasanaethau cyhoeddus mwy effeithiol ac effeithlon (Boyle a Harris, 2009; Booth, 2019). Er bod y cysyniad wedi denu diddordeb eang, nid oes diffiniad cytunedig ar gyfer cydgyhyrchu ar hyn o bryd. Mae rhai awduron yn defnyddio'r termau 'cydgyhyrchu', 'ymgyngori', 'cyfranogi', a 'chynnwys' yn gyfnewidiol (McNeilly, Macdonald a Kelly, 2015). Ceir amrywio hefyd o ran y termau a ddefnyddir ar gyfer cyfranogwyr cydgyhyrchu, megis 'aelodau o'r gymuned', 'defnyddwyr gwasanaethau', 'pobl â phrofiad byw', 'arbenigwyr yn ôl profiad' a 'defnyddwyr gwasanaethau' (Clinks, 2016). Caiff yr hyblygrwydd hwn ei ysgogi gan y modd y mae cydgyhyrchu wedi datblygu. Felly, defnyddir y cysyniad ar draws gwahanol barthau pwnc gyda gwahanol gymhellion, cyfranogwyr, mesurau, ac mewn gwahanol gylchoedd, gan gynnwys arenâu preifat, cyhoeddus a gwirfoddol (Burgess a Durrant, 2019; Faithfull et al., 2019). Mae anghysondebau pellach yn yr hyn y mae cydgyhyrchu yn ei olygu. Dywed rhai awduron fod cydgyhyrchu yn derm ambarél ar gyfer pedwar prif ddull: cyd-gomisiynu, cyd-ddylunio, cyd-gyflenwi, a chyd-asesu (Bovaird a Loeffler, 2012; Nabatchi, Sancino a Sicilia, 2017). Dywed rhai eraill fod yn rhaid i gydgyhyrchu gwmpasu'r broses gyfan, sef cynllunio gwasanaethau, eu dylunio, datblygu, gweithredu ac asesu. I'r gwrthwyneb, mae Bovaird a Loeffler (2012) yn dadlau bod yn rhaid i gydgyhyrchu llawn gynnwys cyd-gomisiynu a chyd-gyflenwi. Serch hynny, mae cydgyhyrchu yn dibynnu ar gyd-ddibyniaeth rhwng defnyddwyr gwasanaethau ac ymarferwyr gwasanaethau, ac mae angen gwahanol ffyrdd o feddwl ac ymagweddau gwahanol at ddarparu gwasanaethau cyhoeddus er mwyn sicrhau gwell canlyniadau (Fugini et al., 2016). O'r amrywiol ddiffiniadau sydd ar gael (e.e. Aked a Stephens, 2009; Bovaird a Loeffler, 2012; Boyle a Harris, 2009) cytunir yn gyffredinol bod ymarfer cydgyhyrchiol yn cynnwys ymgysylltiad gwirfoddol a gweithgar defnyddwyr gwasanaethau sy'n gweithio mewn partneriaeth ag ymarferwyr gwasanaethau cyhoeddus ac sy'n ychwanegu gwerth at ganlyniadau ac allbynnau. At ddibenion yr adroddiad hwn, mae'r diffiniad canlynol wedi'i fabwysiadu,

Sefydliadau gwasanaethau cyhoeddus a dinasyddion sy'n gwneud gwell defnydd o asedau, adnoddau a chyfraniadau ei gilydd i sicrhau gwell canlyniadau neu well effeithlonrwydd (Loeffler, 2020 a ddyfynnwyd gan Loeffler a Bovaird, 2020:206).

Mae'r diffiniad hwn yn amlygu natur gydweithredol cydgyhyrchu rhwng gwasanaethau cyhoeddus a dinasyddion, lle mae'r term 'dinesydd' yn cynnwys pobl sydd â phrofiad byw o'r gwasanaeth a/neu'r rhai sy'n byw yn y gymuned (Loeffler a Bovaird, 2019).

Ers ei sefydlu ym 1978, mae diddordeb mewn cydgyhyrchu wedi cynyddu a lleihau, gyda sylw o'r newydd yn yr ugeinfed ganrif (Sicilia et al., 2019). Mae'r adnewyddiad hwn wedi bod yn gysylltiedig â thri phrif ffactor: galw cynyddol am ymatebion gwasanaethau ar gyfer 'problemau drwg', mesurau cyni yn y sector cyhoeddus, a'r agenda hawliau plant (Fugini, Bracci a Sicilia, 2016). Yn gyntaf, mae problemau drwg (Rittel a Webber, 1973) yn broblemau cymdeithasol a/neu ddiwylliannol cymhleth sy'n cynnwys nifer o ffactorau rhyngddibynnol. O ganlyniad, bydd y modd y diffinnir y broblem yn amrywio yn ôl persbectif unigol. Mae hyn yn ei gwneud hi'n anodd nodi union natur y broblem. Yn ôl Rittel a Webber (1973), ni ellir cynnal profion ar atebion ar gyfer problemau drwg, rhaid eu gweithredu. Yn ogystal, ni ellir barnu bod atebion arfaethedig yn gynhenid gywir neu anghywir; dim ond atebion da neu atebion gwael sydd i'w cael. Er enghraifft, gellir ystyried trais ieuencid fel problem ddrwg gan ei bod yn broblem gymdeithasol gymhleth heb unrhyw atebion cynhenid gywir neu anghywir, a lle na ellir cynnal profiion ar atebion cyn eu gweithredu yn y byd go iawn (Maxwell a Corliss, 2020). Fodd bynnag, gall cydgyhyrchu gynorthwyo datblygu atebion wrth i bobl sydd â phrofiad byw '...ddod yn gydgyhyrchwyr ... trwy gyfraniad eu gweithgareddau' (Ostrom et al., 1978:383) gyda'r nod o greu gwasanaethau perthnasol, cynaliadwy a gwydn (Bovaird a Loeffler, 2012).

Ffigur 1: Ysgol Cyfranogiad Hart

Yn ail, o fewn hinsawdd mesurau cyni cyhoeddus dadleuwyd y gellir manteisio ar gydgyhyrchu wrth geisio sicrhau arbedion effeithlonrwydd gwasanaethau cyhoeddus wrth ddarparu a'r angen i wasanaethau 'wneud mwy am lai' (Booth, 2019; Fugini et al., 2016). Yr anfantais yw bod risg y gall gwasanaethau cyhoeddus ddefnyddio cydgyhyrchu i fynd ar drywydd toriadau yn y ddarpariaeth (Mazzei et al., 2020). Yn wir, gellir cynrychioli i ba raddau y mae gwasanaethau cyhoeddus yn ymgysylltu asedau, adnoddau a chyfraniadau defnyddwyr gwasanaethau ar ffurf continwmm (e.e. Arnstein, 1969; Hart, 1994; Slay a Penny, 2014). Ar gyfer gofal cymdeithasol, ac yn enwedig i blant

a phobl ifanc, mae ysgol cyfranogiad Hart (1992) yn aml yn cael ei nodi yn y llenyddiaeth ar gydgyhyrchu (e.e. Crowley, 2015; Head, 2011; McNeilly et al, 2015; Shier, 2001). Yn fras, mae'r ysgol hon wedi'i rhannu i ddiffyg cyfranogiad a chyfranogiad, gyda'r pum gris uchaf yn cynrychioli graddau cynyddol cyfranogiad gyda phenderfyniadau wedi'u hysgogi a'u rhannu gan blant rhwng plant ac oedolion yn arwydd o gydgyhyrchu llawn (ffigur un). Er iddi gael ei beirniadu fel gorsymleiddiad, mae ysgol Hart yn ddefnyddiol wrth dynnu sylw at y cysylltiadau pŵer gwahaniaethol sy'n bodoli rhwng plant ac oedolion. Mae ysgol Hart (1992) yn cydnabod bod rhai mathau o gyfranogiad ieuenctid yn cael eu harwain gan oedolion. Yn wir, mae tri gris cyntaf yr ysgol yn cynrychioli dulliau anghyfranogol, gan gynnwys manipiwleiddio, addurniad a symboleiddiaeth. Mae ymagweddau o'r fath yn tanseilio hawliau plant i leisio'u barn.

Yn drydydd, mae hawl y plentyn i leisio'i farn wedi'i hymgorffori wrth fabwysiadu Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (UNCRC) (Mesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc (Cymru) 2010; Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) Deddf 2014). Yn benodol, o dan Erthygl 12 y Confensiwn, mae gan blant hawl i fynegi eu barn am faterion sy'n effeithio arnyn nhw, yn unol â'u hoedran a'u haeddfedrwydd. Ychwanegodd yr agenda hawliau plant ysgogiad i ymarfer cydgyhyrchol gan ei fod yn galluogi newid mewn ymagweddau gwasanaethau cyhoeddus o wneud pethau i dderbynwyr gwasanaethau goddefol, i'w cydnabod fel cyfranogwyr dilys yn y broses (Bovaird a Loeffler, 2012; Munro, 2011).

Yn y cyd-destun hwn, comisiynwyd yr adolygiad llenyddiaeth i ystyried y negeseuon o'r dystiolaeth ymchwil mewn perthynas â gweithredu ymarfer cydgyhyrchol mewn gwasanaethau cyhoeddus. Er bod yr adolygiad yn canolbwyntio ar blant a phobl ifanc hyd at 25 oed, oherwydd y diffyg llenyddiaeth gymharol ar gyfer ymarfer cydgyhyrchol sy'n ymwneud â phlant a gofal cymdeithasol, mae'r adroddiad yn defnyddio canfyddiadau sy'n ymwneud ag oedolion lle bo hynny'n briodol. Felly, er mwyn cynorthwyo ag eglurder, mae'r adroddiad yn mabwysiadu'r termau, 'plentyn/plant' a 'phobl ifanc/pobl' i gyfeirio at arbenigwyr plant ac ieuenctid yn ôl profiad. Mabwysiadwyd y term 'defnyddiwr gwasanaeth' i gyfeirio at arbenigwyr sy'n oedolion yn ôl profiad.

3.0 Dull

Cynhaliwyd yr adolygiad llenyddiaeth rhwng Mehefin a Medi 2020 a'i nod oedd amlygu tystiolaeth o arfer da mewn perthynas â chydgynhyrchu. Fel y nodwyd, mae'r termau cydgynhyrchu, ymgynghori, cyfranogi a chynnwys yn cael eu defnyddio'n gyfnewidiol yn aml. Datgelodd chwiliadau cychwynnol fod cydgynhyrchu a chyfranogi yn tueddu i gael eu defnyddio'n gyfystyr ac o'r herwydd mabwysiadwyd y termau chwilio canlynol:

GRŴP	adolesc* neu preadolesc* neu youth neu youths neu young adj (person* neu persons neu people)
AC	coproduc* neu co-produc* neu collabora* neu participat*
AC	United Kingdom

Defnyddiodd y strategaeth chwilio amrywiaeth o gronfeydd data a ffynonellau data electronig i sicrhau bod tystiolaeth academiaidd a llenyddiaeth lwyd a gyhoeddwyd ers 2000 yn cael eu cynnwys. Chwiliwyd y cronfeydd data canlynol: ASSIA, Mynegai Addysg Prydain, Polisi ac Ymarfer Cymdeithasol, International Bibliographic of the Social Sciences, JSTOR, Llyfrgell NSPCC, PyschInfo, a Gofal Cymdeithasol Ar-lein. Chwiliwyd am lenyddiaeth lwyd, gan ddefnyddio termau allweddol, o'r adnoddau ar-lein canlynol: Barnardo's, Rhaglen Arloesi Gofal Cymdeithasol Plant, Cymdeithas y Plant, Child Welfare Information Gateway, GOV.UK, Sefydliad Ymyrraeth Gynnar, Llyfrgell NSPCC, Ymchwil mewn Ymarfer a'r Sefydliad Gofal Cymdeithasol er Rhagoriaeth. Cyfyngwyd chwiliadau yn ôl blwyddyn i'r cyfnod ar ôl 2000 ac i'r iaith Saesneg.

Ychwanegwyd at chwiliadau trwy chwilio drwy gyfnodolion â llaw. Mewngludwyd yr holl gofnodion i Daenlen Excel, a'u dyblygu, gan arwain at 123 o gofnodion (gweler Atodiad B am ddiagram PRISMA). O'r rhain, hepgorwyd 39 gan nad oeddent yn bodloni paramedrau'r chwiliad. Ar ôl darlleniad llawn, hepgorwyd 20 cofnod arall. Felly cafodd 64 o ffynonellau eu cynnwys ar gyfer yr adolygiad llenyddiaeth.

Dyfeisiwyd ffrâm godio ar gyfer dethol data cychwynnol gyda chategorïau eang, gan gynnwys diffiniadau, cyd-destun, mecanweithiau a gweithredu. Gweithiodd awduron yn annibynnol i dynnu data o bapurau a gynhwyswyd, gan ddefnyddio meddalwedd gyfrifiadurol NVivo v12. Yna cynhaliwyd ail gylch o godio lle nodwyd themâu o'r codio cychwynnol.

4.0 Cydgynhyrchu

Heb unrhyw ddiffiniad cytunedig, defnyddir cydgynhyrchu yn aml fel term ambarél ar gyfer ystod o weithgareddau (Booth, 2019; Nabatchi, Sancino a Sicilia, 2017). Mae hyn yn golygu y gall cydgynhyrchu gyfeirio at ystod o weithgareddau, o gyfranogiad defnyddwyr gwasanaethau mwy prosaig i newid gweddnewidiol i wasanaethau (Burgess a Durrant, 2019). O fewn y llenyddiaeth, daeth pedair prif ymagwedd ar gyfer cydgynhyrchu i'r amlwg: cyd-gomisiynu, cyd-ddylunio, cyd-gyflenwi a chyd-asesu (Bovaird a Loeffler, 2012; Nabatchi, Sancino a Sicilia, 2017). Dylid nodi ar y cychwyn, er bod y dystiolaeth ymchwil yn pwysleisio buddion cydgynhyrchu, ar hyn o bryd mae diffyg tystiolaeth o'i effeithiolrwydd (Campanale et al., 2020; Crowley, 2015; Keenan, 2018; Loeffler a Bovaird, 2019; Sicilia et al., 2019). Er bod cydgynhyrchu wedi ennill poblogrwydd oherwydd ei botensial ar gyfer ymarfer gwrth-ormesol a chyfiawnder cymdeithasol, i raddau mae'n ymddangos bod hyn yn seiliedig ar y gred bod cynnwys plant a/neu oedolion yn ychwanegu gwerth at ddarpariaeth gwasanaethau cyhoeddus (Bell a Pahl, 2018; Dudau, Glennon a Verschuere, 2019). Felly, rhagdybiwyd bod cydgynhyrchu yn 'ateb i holl broblemau' gwasanaethau cyhoeddus (Bussu a Galanti, 2018:347). Lle mae tystiolaeth o effeithiolrwydd yn bodoli, mae hon wedi'i chyfyngu i astudiaethau achos sengl sy'n ei gwneud hi'n anodd penderfynu beth sy'n gweithio ac nad yw'n gweithio (Loeffler a Bavaird, 2020; Nabatchi, Sancino a Sicilia, 2017; Sicilia et al., 2019; Voorberg et al., 2015). Felly, mae angen tystiolaeth gadarnach ynghylch effeithiolrwydd ymarfer cydgynhyrchiol yn ogystal ag ymchwil esboniadol sy'n ymwneud â pha elfennau o ymarfer cydgynhyrchiol sydd bwysicaf. Mae'r adran hon yn amlinellu canfyddiadau'r llenyddiaeth sy'n ymwneud â buddion a heriau cydgynhyrchu ar gyfer defnyddwyr gwasanaethau sy'n blant a/neu'n oedolion, ymarferwyr a gwasanaethau cyhoeddus.

4.1 Buddion cydgynhyrchu

Pan fydd plant a phobl ifanc yn cyfranogi mewn cydgynhyrchu, cânt eu gwerthfawrogi fel asedau a 'chrewyr gwybodaeth' sydd â'r sgiliau a'r arbenigedd i gydweithio gydag ymarferwyr (Tisdall, 2017:69). O ganlyniad, mae cymryd rhan yn y broses cydgynhyrchu yn esgor ar fuddion niferus i blant a phobl ifanc gan gynnwys mwy o hunan-barch, hyder, sgiliau cymdeithasol, a chymhelliant i gael mynediad at wasanaethau (Aked a Stephens, 2009; Coates a Howe, 2016; Collins et al., 2017; O'Hare et al., 2016; Woodall et al., 2019; Wright et al., 2006). Awgrymodd y canfyddiadau hefyd y cynhelir teimladau o rymuso o ganlyniad i'w hymgysylltiad (Sicilia et al., 2019). Gall cyfranogi mewn cydgynhyrchu hyrwyddo cynhwysiant hefyd gan ei fod yn dod â phobl ifanc ynghyd o gefndiroedd amrywiol gan roi ymdeimlad o berthyn, undod, a chyfrifoldeb unigol a chyfunol iddynt, ynghyd â phersbectif ehangach o'r byd o'u cwmpas (Lister, 2007; Thomas, 2012). Wrth wneud hynny, rhoddir llais i blant a phobl ifanc i gyfleu eu hanghenion,

Gan fod ganddyn nhw brofiad uniongyrchol o wasanaethau, mae defnyddwyr gwasanaethau yn gwybod yn well nag unrhyw un beth sy'n gweithio – a beth sydd ddim yn gweithio. Mae eu cynnwys yn eich gwaith yn dod â mewnwleidiadau unigryw ac mae'n defnyddio adnodd gwerthfawr (Clinks, 2016:9).

I ymarferwyr, mae cydgynhyrchu yn esgor ar well dealltwriaeth o fywydau a phrofiadau byw y rhai y maent yn gweithio gyda nhw (Woodall et al, 2019). Mae hyn yn mynnu datblygu sgiliau fel gwrando gweithredol, dysgu trwy brofiad, a hwyluso (Cydgyhyrchu Cymru, 2013; Sicilia et al., 2019). Yn ôl

y llenyddiaeth, mae'r broses gydgynhyrchu yn galluogi deialog barhaus rhwng plant ac ymarferwyr gan arwain at ymagweddau mwy ymatebol a chyfrifol at ddarparu gwasanaethau cyhoeddus (Booth, 2019). O ganlyniad, mae ymarferwyr yn fwy bodlon yn eu swyddi trwy 'wybod bod prosiectau a gwasanaethau a ddatblygwyd wir yn diwallu anghenion buddiolwyr' (Cydgynhyrchu Cymru, 2013).

I sefydliadau, budd pennaf cydgynhyrchu yw 'gwell gwasanaethau, gwell canlyniadau, system decach, a pherthynas fwy teg' (Booth, 2019; Cydgynhyrchu Cymru, 2013). Gall cydgynhyrchu ddyneiddio gwasanaethau gan ei fod yn golygu bod angen ystyried sut beth yw profiad plant a phobl ifanc o wasanaethau, yn ogystal â herio rhagdybiaethau sy'n bodoli eisoes. (Boyle a Harris, 2009; Keenan, 2018). Mae hyn yn arwain at ddatblygu gwasanaethau cyhoeddus gyda defnyddwyr gwasanaethau yn hytrach nag ar gyfer defnyddwyr gwasanaethau, gan wella'r graddau y mae anghenion defnyddwyr gwasanaethau yn cael eu diwallu (Trischler et al., 2019; Voorberg, Bekkers a Tummers, 2015). Trwy roi gwerth ar gyfraniadau ieuenctid a'u hystyried yn asedau, defnyddir eu profiad byw, eu sgiliau, a'u gwybodaeth i ddylanwadu ar ddylunio a darparu gwasanaethau (Acked a Stephens, 2009; Bussu a Galanti, 2018). Gall hyn hwyluso dylunio modelau gwasanaeth arloesol a chreadigol (Trischler, Dietrich a Rundle-Thiele, 2019). O ganlyniad, mae cydgynhyrchu yn ychwanegu gwerth i'r gwasanaeth wrth i ansawdd a pherthnasedd darparu gwasanaethau wella ac wrth i gostau gael eu lleihau wrth i wasanaethau ddod yn fwy rhagweithiol yn hytrach nag adweithiol (Atkinson et al, 2019; Clinks, 2016; Keenan, 2018; Woodall et al., 2019).

4.2 Heriau cydgynhyrchu

Cyfeiriodd y llenyddiaeth at 'ochr dywyll' cydgynhyrchu a oedd yn cynnwys ymarfer aneffeithlon neu aneffeithiol a lle'r oedd cydgynhyrchu'n methu mynd i'r afael ag anghydraddoldebau a/neu dryloywder (Loeffler a Bovaird, 2020: 206; Mazzei et al., 2020). I gefnogi Hart (1992), roedd tystiolaeth bod cydgynhyrchu yn bodoli fel continwum, o gynhwysiant symbolaidd ar un pen o'r sbectrwm i ymgysylltiad llawn yn y pen arall. Caiff hyn ei nodi gan ddisgybl Blwyddyn Chwech ym myfyrdod beirniadol Percy-Smith (2015) o'r gwahaniaeth rhwng clywed llais plentyn neu berson ifanc ac ymgysylltu gweithredol,

Mae'n ymwneud â chymryd rhan, cymryd rhan – 'gwneud y syniad'; mae hynny'n wahanol i lais disgyblion sy'n rhoi awgrymiadau i eraill (Myfyriwr cynradd blwyddyn 6).

Fel y mae'r dyfyniad uchod yn dangos, er bod cydgynhyrchu yn golygu 'gwneud y syniad', gall hyn gael ei gyfyngu pan fydd canfyddiadau oedolion yn diystyru capasiti neu allu'r plentyn i ymgysylltu. Gall hyn arwain at gyfranogiad 'o'r brig i lawr, nawddoglyd neu symbolaidd' (Pennaeth, 2011:546). Lle mae oedolion yn diystyru gallu'r plentyn i gydgynhyrchu, roedd canfyddiadau yn awgrymu bod hyn yn gysylltiedig â'r gred bod gan blant gymhwysedd is nag oedolion (Burns, 2019). Yn ôl Tisdall (2018:161) mae'r canfyddiadau hyn yn seiliedig ar ymagweddau datblygiadol tuag at blentynod lle mae plant yn cael eu hystyried fel rhai sy'n 'dod yn fodau dynol' ['human bceomings'] y mae'n rhaid iddynt basio trwy gyfres o gyfnodau er mwyn caffael galluoedd deallusol a moesol priodol i gymryd rhan go iawn,

Mae'r ffocws ar gymhwysedd plant ac nid diffyg cymhwysedd oedolion wrth alluogi plant i gymryd rhan (Tisdall, 2018:161).

Er bod yr UNCRC yn mynnu bod ystyriaeth yn cael ei rhoi i oedran ac aeddfedrwydd y plentyn, un thema o'r llenyddiaeth oedd bod angen eu hystyried yn ddibynadwy er mwyn iddynt gael unrhyw

hygrededd ac er mwyn i'w safbwynt gael ei gymryd o ddifrif (Cody, 2017; Pennaeth, 2011). Yn gyson â hyn oedd y syniad y dylai plant wneud sylwadau ar 'faterion plant' yn unig gan y gellid ystyried eu bod yn analluog, yn anghyfrifol neu'n gallu gweld materion o'u safbwynt unigol yn unig (Gal, 2017).

Mae risg y gall cydgyhyrchu waethygu'r anghydraddoldebau presennol rhwng oedolion a phlant yn gyffredinol, neu grwpiau penodol, fel plant a phobl ifanc ddifreintiedig (Bussu a Galanti, 2018). Felly gellir manteisio ar y berthynas pŵer gwahaniaethol lle mae oedolion yn cyfryngu cyfranogiad plant. Gall hyn gynnwys rhieni sy'n gweithredu fel porthgeidwaid i'w plant neu lle mae ymarferwyr yn cyfathrebu â rhieni yn hytrach na'r plentyn neu'r unigolyn ifanc (McNeilly et al., 2015). Mae hyn yn peri'r risg bod pobl ifanc yn cael eu cynnwys mewn ffordd symbolaidd yn unig (Hart, 1992). Datgelodd y llenyddiaeth ystod o ffyrdd y gallai oedolion gyfryngu ymarfer cydgyhyrchiol gyda phlant. Roedd hyn yn cynnwys cyfyngu ar ymglymiad y plant, er enghraifft, trwy ofyn iddynt benderfynu rhwng opsiynau a bennwyd ymlaen llaw neu ymgynghori â nhw dim ond pan fydd yn rhy hwyr yn y broses iddynt ymateb neu gael unrhyw ddylanwad ar wneud penderfyniadau (Mazzei et al., 2020; Tisdall, 2017; Wyness, 2009). Gall hefyd gynnwys diystyru llais y plentyn,

roedd un o'r bobl ifanc i fod i adrodd ... ond yn fuan iawn roedd y gweithiwr â gofal wedi cymryd drosodd ... Yn ddiweddarach yn yr un cyfarfod roedd y gweithiwr yn dirwyn trafodion i ben, pan wnaeth aelod y grŵp (cymharol ifanc) a ddynodwyd yn gadeirydd ar gyfer yr achlysur fynnu ei hawl ei hun i gau'r cyfarfod (Thomas, 2012:461).

Adroddodd Crowley (2015) fod ymarferwyr yn tueddu ystyried bod ymarfer cydgyhyrchiol yn esgor ar fuddion i blant a phobl ifanc yn hytrach na chael effaith ar gynllunio, darparu a gwerthuso gwasanaethau. Mae hyn yn cynnwys lle yr ymgynghorir â phlant a phobl ifanc, ond nid ydynt yn derbyn adborth ynghylch a wnaed newidiadau yn dilyn cydgyhyrchu (Tisdall a Davis, 2004). Mae Shier (2001) yn nodi, er nad yw hyn wedi'i bennu o dan yr UNCRC, ei bod yn arfer da i roi adborth i blant ynghylch pa benderfyniadau a wnaed a pham.

Gall cydgyhyrchu gyda phlant gael ei rwystro hefyd gan ffactorau sy'n canolbwyntio ar y plentyn, fel heriau ymarferol, ariannol a phersonol (Lister, 2007). Yn eu gwerthusiad annibynnol o'r rhaglen New Belongings ar gyfer pobl sy'n gadael gofal, nododd Dixon a Baker (2016) ystod o rwystrau gan gynnwys hygrychedd, lle nad oedd pobl ifanc yn byw yn agos at leoliadau, argaeledd, oherwydd cyfrifoldebau coleg neu waith, a gwahaniaethau personoliaeth, a allai arwain at wrthdaro rhwng aelodau'r grŵp neu blant ac ymarferwyr. Mewn rhai achosion, gall dymneg grŵp atal cyfranogiad pobl ifanc eraill (Clinks, 2016). At hynny, efallai y bydd angen help a chefnogaeth ar blant a phobl ifanc i gymryd rhan weithredol. Ynghyd â hyn, ceir profiadau blaenorol gyda gwasanaethau cyhoeddus. Er enghraifft, gall plant a phobl ifanc fod yn amharod i gydgyhyrchu gyda'r heddlu oherwydd ofn y gallant gael eu cosbi (Burns, 2019). Yn olaf, mae ymgysylltiad plant yn gysylltiedig â'r gred y bydd newid yn digwydd.

I ymarferwyr, gall cydgyhyrchu greu heriau gan ei fod yn dynodi newid yn natur y berthynas rhwng ymarferwyr a defnyddwyr gwasanaethau o atebolrwydd fertigol i atebolrwydd llorweddol (Tisdall, 2017). Wrth wneud hynny, mae cydgyhyrchu yn gofyn am ffyrdd newydd o weithio a mwy o atebolrwydd. Dynododd y llenyddiaeth fod heriau ymarferwyr yn arbennig o nodedig pan oedd ymarferwyr yn teimlo nad ymgynghorwyd â nhw yn briodol, nad oedd ganddynt y sgiliau angenrheidiol ar gyfer ymarfer cydgyhyrchiol, lle roeddent yn teimlo dan fygythiad neu'n wylidwrus o glywed banau defnyddwyr am eu hymarfer (Bovaird a Loeffler, 2012; Clinks, 2016).

Gall hyn gael ei gymhlethu gan y broses gydgyhyrchu wrth i ymarferwyr ddod yn ymwybodol iawn o ddisgwyliadau defnyddwyr gwasanaethau (Campanale, Mauro a Sancino, 2020). Yn ogystal, her allweddol i ymarferwyr yw sicrhau bod plant a phobl ifanc yn cael eu diogelu a'u hamddiffyn yn briodol trwy gydol y broses, tra hefyd yn eu galluogi i gymryd rhan weithredol. Mae hyn yn arbennig o berthnasol ym meysydd gofal cymdeithasol a chyfiawnder troseddol lle gall materion risg, bregusrwydd a phryderon staff ynghylch ffiniau ddod i'r amlwg (Clinks, 2016). I gyfyngu rhai o'r heriau hyn, amlygodd arsylwadau Hart et al. (2011) o broses gyfranogi pedair blynedd Achub y Plant yn Nenmarc yr angen am ofod myfyriol fel ffordd o rymuso ymarferwyr fel y gallent gyfnerthu gwybodaeth a datblygu eu hyder.

Ar gyfer gwasanaethau cyhoeddus, rhaid bod yr ewyllys wleidyddol ar gyfer cydgyhyrchu a'r ymrwymiad ariannol i hwyluso'r ymagwedd hon. Datgelodd y llenyddiaeth fod gwasanaethau cyhoeddus yn pennu i ba raddau y mae cydgyhyrchu yn cael ei fabwysiadu yn ôl cysondeb â nodau sefydliadol, ymrwymiad a gallu. Thema ganolog trwy gydol y canfyddiadau oedd yr angen am adnoddau digonol er mwyn cymryd rhan mewn cydgyhyrchu (Bovaird a Loeffler, 2012; Clinks, 2016; Nabatchi, Sancino a Sicilia, 2017). O ran cyd-gomisiynu, gall dangosyddion perfformiad sydd wedi'u diffinio'n gul gyfyngu ar y graddau y mae cyllidwyr yn cefnogi gwasanaethau wedi'u cydgyhyrchu yn enwedig lle maent yn ceisio allbynnau diriaethol sy'n cyd-fynd â gweledigaeth strategol ehangach (Bovaird a Loeffler, 2012). At hynny, gan gyfeirio at ddefnyddwyr gwasanaethau sy'n oedolion, canfu adolygiad llenyddiaeth systematig Voorberg et al. (2015) fod gwleidyddion, rheolwyr ac ymarferwyr yn ystyried bod cydgyhyrchu yn annibynadwy oherwydd natur anrhagweladwy aelodau'r gymuned. Nid oedd y fath natur anrhagweladwy wedi'i chyfyngu i aelodau'r gymuned. Canfu canfyddiadau sefydliadau trydydd sector ym maes gofal cymdeithasol, iechyd, trafnidiaeth a chyfiawnder troseddol amrywio yn y graddau yr oedd cydgyhyrchu'n cael ei ddefnyddio (Mazzei et al., 2020). Yn benodol, canfuont er bod rhai sefydliadau wedi sefydlu perthnasoedd â defnyddwyr gwasanaethau roedd rhai eraill,

yn hawlio cyfreithlondeb trwy eu perthnasoedd hirsefydlog â defnyddwyr gwasanaethau, a/neu arbenigedd mewn dulliau ymgynghori. Fodd bynnag, amlygodd ein hastudiaeth hefyd nad yw'r math o sefydliad trydydd sector yn gwarantu cynhwysiant ystyrion i ddefnyddwyr gwasanaethau (Mazzei et al., 2020:1279).

Yn benodol, datblygodd Mazzei et al. deipoleg o ymarfer cydgyhyrchuol y trydydd sector a oedd yn amrywio o ymgysylltiad symbolaidd neu gyfyngedig i eiriolaeth lawn i'w defnyddwyr gwasanaethau. Mae'r canfyddiadau hyn yn arbennig o berthnasol lle mae gwasanaethau cyhoeddus yn dibynnu ar sefydliadau'r trydydd sector fel dirprwy ar gyfer ymgysylltu â defnyddwyr gwasanaeth.

5.0 Mabwysiadu ymarfer cydgynhyrchiol

Datgelodd canfyddiadau dair prif thema wrth hwyluso ymrwymiad cydgynhyrchu a lefel cyfranogiad, diwylliant a strwythur gwasanaethau cyhoeddus, a recriwtio ac ymgysylltu plant a phobl ifanc. Yn fras, mae hyn yn cefnogi canfyddiadau adolygiad llenyddiaeth systematig Sicilia et al. (2019) o gydgyhyrchu mewn ystod o wasanaethau cyhoeddus, gan gynnwys iechyd, addysg a gofal cymdeithasol; y bu cydgynhyrchu yn y sector gofal cymdeithasol yn bennaf yn hytrach na phlisma (Burns, 2019). Mae'r adran hon yn dechrau trwy ddangos y pedwar prif ddull o gydgyhyrchu cyn ystyried lefel yr ymgysylltiad gan gyfeirio at fodel llwybrau cyfranogi Shier (2001). Mae hyn yn dilyn trwy drafod y ffactorau sy'n hyrwyddo mabwysiadu a darparu cydgynhyrchu mewn gwasanaethau cyhoeddus.

5.1 Cydgynhyrchu fel term ambarél

Gellir defnyddio astudiaeth achos Campanale et al. (2020) o wasanaethau wedi'u cydgynhyrchu ar gyfer plant anabl yn yr Eidal i ddangos y pedwar prif weithgaredd cydgynhyrchu a gyflwynir yn y llenyddiaeth: cyd-gomisiynu, cyd-ddylunio, cyd-ddarparu, a chyd-asesu (Bovaird a Loeffler, 2012; Nabatchi, Sancino a Sicilia, 2017). Canfu'r astudiaeth achos fod y gweithgaredd cyntaf yn cynnwys ymgysylltu ag ystod o ymarferwyr gwasanaethau cyhoeddus, plant anabl, a'u teuluoedd. Ymgwymerwyd â chyd-gomisiynu wedyn lle cyfarfu'r grŵp er mwyn nodi anghenion y plant. Yn ôl Capanale et al. (2020), roedd y broses yn cynnwys gweithgaredd cydgynhyrchu ychwanegol yr oeddent yn ei alw yn 'co-elaboration' lle mai'r,

prif nod yw rhoi defnyddwyr yn y cyflwr i fyw'n annibynnol, ond yn achos gwasanaethau wedi'u cydgynhyrchu ar gyfer pobl ifanc anabl, y prif nod yw gwneud defnyddwyr yn fwy ymreolaethol wrth iddynt symud i fod yn oedolion.

Ar ôl cytuno ar y nodau cyffredinol, canfu gwerthusiad Campanale et al. (2020) fod ymlyniad wrth y nod cyffredinol wedi'i gryfhau pan lofnodwyd cytundebau ysgrifenedig gan yr holl bartïon. Ar ôl cwblhau'r cyd-gomisiynu, ymgwymerwyd â chyd-ddylunio'r ddarpariaeth gwasanaethau. Yn yr enghraifft hon, bu ymarferwyr, plant, a'u teuluoedd yn gweithio gyda'i gilydd i bennu llwybrau wedi'u personoli gyda'r nod o gefnogi'r newid i fod yn oedolion. Yna cyd-ddarparwyd y gwasanaeth hwn gan blant, eu teuluoedd ac ymarferwyr. Trwy gydol y broses hon cynhaliwyd cyfarfodydd aml ar gyfer cyd-asesu gwireddu nodau. Roedd canfyddiadau o'r llenyddiaeth ehangach yn awgrymu datblygu offer gwerthuso i bennu i ba raddau yr oedd gwasanaethau wedi'u cydgynhyrchu ac effeithiolrwydd yr ymagwedd hon.

5.2 Ymrwymiad a lefel cyfranogi

O ran ymrwymiad a lefel cyfranogi, mae model Shier (2001) yn amlinellu pum cam cyfranogiad plant a phobl ifanc. At hynny, mae model Shier (2001) yn cynnwys tair lefel o ymrwymiad sy'n angenrheidiol i gydgyhyrchu ddiwydd: agoriadau, cyfleoedd a rhwymedigaethau. Ar bob lefel, rhaid i ymarferwyr ystyried risgiau a buddion ymgysylltu â phlant ac ieuencid, ynghyd â'r ffactorau sefyllfa ehangach, megis mynediad at adnoddau. Mae'r llwybr yn dechrau gyda pharodrwydd

ymarferwyr i nodi agoriadau. Mae Shier (2001) yn nodi bod cyfleoedd ar gyfer cydgynhyrchu yn amrywio yn ôl y dasg. Bydd nodi cyfleoedd ar gyfer cynnwys plant mewn ymarfer cydgynhyrchiol yn haws i wasanaethau sy'n canolbwyntio ar blant na chynllunio lleol neu ddatblygu polisi. Ar ôl nodi agoriad, rhaid i ymarferwyr gael cyfleoedd i ymgysylltu. Mae model Shier (2001) yn nodi bod rhwymedigaeth yn cael ei sefydlu pan ddaw cydgynhyrchu yn bolisi sefydliadol.

O ran polisiâu a phrosesau sefydliadol, gall hyn amrywio o rwymedigaeth orfodol i gymryd rhan mewn cydgynhyrchu i ddatganiad mwy cyffredinol ynghylch yr angen i ystyried safbwynt y plentyn. Lle mae cydgynhyrchu yn orfodol, mae'r model yn pwysleisio y dylai ymarferwyr gael mynediad at hyfforddiant ar sut i feithrin ymgysylltiad a galluogi plant i rannu'r broses o wneud penderfyniadau. Mae hyfforddiant o'r fath yn hanfodol gan fod ymarfer cydgynhyrchiol yn dynodi newid mewn rôl lle daw ymarferwyr yn fwy cyfrifol am gefnogi a chydlynu defnyddwyr gwasanaethau (Bovaird, 2007). Er enghraifft, mae Vis et al. (2012) yn adrodd ar ganfyddiadau astudiaeth gyda'r Gwasanaeth Cynghori a Chynorthwyo Llys i Blant a Theuluoedd (CAFCASS) a ganfu fod ymarferwyr eisiau hyfforddiant ar sut i gyfathrebu â phlant ifanc. Mae ystyriaethau eraill yn cynnwys creu gofodau corfforol cyfeillgar i blant lle mae plant a phobl ifanc yn teimlo y gallant rannu eu barn a chyfrannu at wneud penderfyniadau (Collins et al., 2017; Shier, 2001; Wright et al., 2006).

Ochr yn ochr â'r tair lefel ymrwymiad hyn ceir pum lefel o gyfranogiad. Mae'r tri cyntaf; sef gwranddo ar lais y plentyn, cefnogi'r plentyn i fynegi ei farn, ac ystyried barn y plentyn, yn glynu wrth y disgwyliad lleiaf o dan yr UNCR. Tra bo'r ddwy lefel uchaf, sef gwneud penderfyniadau ar y cyd a/neu rannu pŵer yn adlewyrchu cyfranogiad gweithredol, neu gydgyhyrchu. Gall hyn olygu bod barn plant a phobl ifanc yn cael ei hystyried (lefel tri) ond nid ydynt yn cael eu cynnwys ar y pwynt y mae'r penderfyniad yn cael ei wneud (lefel pedwar) nac yn rhannu'r broses o wneud penderfyniadau gydag oedolion (lefel pump). Er enghraifft, yn astudiaeth Beal et al. (2019) o'r glasoed mewn gofal awdurdod lleol, roedd ychydig yn llai na hanner y glasoed yn teimlo bod eu llais wedi'i ystyried (lefel tri). Nododd mwyafrif y glasoed eu bod am rannu'r broses o wneud penderfyniadau gydag oedolion dibynadwy (lefel pump). Mae'n bwysig nodi na ddylai plant a phobl ifanc fod yn llwyr gyfrifol am wneud penderfyniadau, ond yn hytrach rhannu'r rôl a'r cyfrifoldeb gydag ymarferwyr neu oedolion eraill. Mae mabwysiadu'r ddwy lefel uwch yn dibynnu ar asesiad ymarferydd o'r risgiau a'r buddion, megis ystyriaethau diogelu, parodrwydd y plentyn i gymryd cyfrifoldeb am wneud penderfyniadau, oedran a gallu (Shier, 2001). Datgelodd canfyddiadau y gall yr asesiadau hyn fod yn gymhleth, yn enwedig i rai grwpiau plant a phobl ifanc. Er enghraifft, trafododd Vis et al (2016) y cydbwysedd rhwng *amddiffyn* [protecting] plentyn lle mae profiadau byw yn peri gofid neu drallod, a *diffynnaeth* [protectionism] lle mae canfyddiadau oedolion yn cael eu defnyddio i atal y plentyn rhag cael mynediad i'w hawliau i gymryd rhan mewn gwneud penderfyniadau. Gall risgiau a buddion posibl hefyd gynnwys yr amser a roddir i ymarferwyr ar gyfer cydgynhyrchu yn ogystal â'r amser a'r anghyfleustra i blant a phobl ifanc. Felly, rhaid rhoi ystyriaeth i sicrhau nad yw plant yn teimlo dan bwysau i ymgysylltu, yn teimlo embaras, neu wneud iddynt deimlo'n fethiant (Wright et al., 2006). Pwysleisiodd y dystiolaeth yr angen i gydnabod bod plant a phobl ifanc yn fwy nag arbenigwyr yn ôl profiad; mae ganddyn nhw fywydau, diddordebau, a chyfrifoldebau (Factor ac Ackerley, 2019).

5.3 Diwylliant, strwythur ac agweddau

Un o'r prif themâu a ddaeth i'r amlwg yn y llynyddiaeth oedd yr angen i wasanaethau cyhoeddus greu'r diwylliant a'r strwythur i gefnogi a hyrwyddo cydgynhyrchu (Y Sefydliad Gofal Cymdeithasol er Rhagoriaeth, 2015; Wright et al., 2006). Yn ôl Hart et al. (2011:336),

Mae cynnwys plant fel 'rhanddeiliaid' mewn datblygiad yn gofyn felly am ystyried a newid gwerthoedd, credoau a rhagdybiaethau ('diwylliant') a gweithdrefnau, systemau ac arferion ('strwythur') sefydliad.

Mae hyn yn golygu datblygu strategaeth cydgyhyrchu sy'n nodi'n glir beth yw'r nodau ac yn amlinellu'r hyn y mae gwasanaethau a defnyddwyr gwasanaethau i'w gynnwys (Campanale et al., 2020). Yna mae'n rhaid trosi'r strategaeth hon yn bolisiau a gweithdrefnau y gellir eu hymgorffori yn y gwasanaeth. Yn ogystal, rhaid i wasanaethau cyhoeddus fabwysiadu diwylliant a rennir lle mae ymarferwyr yn cyfranogi mewn sgysiau parhaus gyda defnyddwyr gwasanaethau yn hytrach nag ymgynghoriad annibynnol untro (Kozak, 2019; Vis, Holtan a Thomas; 2012; Wright et al., 2006). Canfu canfyddiadau adolygiad llenyddiaeth systematig o gydgyhyrchu gyda'r gymuned gyffredinol fod yn rhaid i sefydliadau dderbyn aelodau'r gymuned fel asedau a chredu y gellir gwella'r ddarpariaeth gwasanaethau trwy ymarfer cydgyhyrchiol (Voorberg et al., 2015). Er enghraifft, mae'r Strategaeth Trais Ieuencid Difrifol ar gyfer De Cymru (Uned Atal Trais, 2020) yn nodi,

Dylai ymyriadau atal trais gael eu cydgyhyrchu gyda chymunedau ac unigolion sydd â phrofiad byw o drais. Os yw trais yn fynegiant o bŵer, yna mae'n rhaid i ni rannu pŵer o ddifrif â chymunedau ac unigolion sy'n wynebu risg o drais neu sydd â phrofiad byw ohono os ydym am atal trais yn llwyddiannus fyth.

Mae hyn yn gofyn am newid ar draws sawl lefel o wasanaethau cyhoeddus yn ogystal ag ymrwymiad staff. Lle mae gwasanaethau'n cydnabod yr angen am ymarfer cydgyhyrchiol a strwythurau newid i'w ddarparu, daw cydgyhyrchu yn drawsnewidiol. Er enghraifft, yng ngwerthusiad Burns (2019) o'r Comisiwn Ieuencid, dangosodd canfyddiadau fod creu rôl heddwes bwrpasol yn hwyluso ymarfer cydgyhyrchiol ac yn cefnogi ei gynaliadwyedd y tu hwnt i'r prosiect. Lle mae sawl sefydliad yn gysylltiedig, fe wnaeth Sicilia et al. (2019) nodi'r angen am fesurau sy'n gwrthweithio ymagweddau seilo o fewn gwasanaethau cyhoeddus. Roedd hyn yn cynnwys technegau a oedd yn gwella cynhwysiant, er enghraifft, cynnwys ystod o sefydliadau ar draws y sector cyhoeddus a'r trydydd sector.

I ymarferwyr, mae parodrwydd a bod yn barod i ymgysylltu a chlywed barn plant a phobl ifanc yn rhagofyniad angenrheidiol ar gyfer cydgyhyrchu. Amlygodd canfyddiadau Burns (2019) mewn perthynas â'r heddlu yr angen i herio ystrydebau negyddol presennol o bobl ifanc cyn y gallai cydweithio ddigwydd. Hyd yn oed pan fynegodd swyddogion heddlu barodrwydd i gydgyhyrchu a gwella ymarfer, arsylwodd Factor ac Ackerley (2019) fod rhai swyddogion heddlu yn defnyddio'r cyfleoedd a gynigiwyd gan gydgyhyrchu i siarad â'r newidiadau a wnaed eisoes, yn hytrach na chymryd rhan mewn deialog ymatebol dwy ffordd. Nid yw canfyddiadau o'r fath wedi'u cyfyngu i blismona fodd bynnag, dangosodd unigolyn ifanc yn ymchwil MacPherson (2008) ar Bartneriaethau Cynhwysiant Cymdeithasol (SIP) yn yr Alban bwysigrwydd yr ymarferydd,

Pan rydyn ni wedi bod yn gwneud pethau gyda'r lleill [partneriaid sy'n oedolion yn SIP], maen nhw wedi dod i mewn ac eistedd a heb siarad â ni, ac rydyn ni'n eistedd draw ar yr ochr arall.... Sut ydw i fod i siarad â rhywun mewn cyfarfod nad yw'n barod i ddweud helo wrthyf bum munud yn ôl? Mae [gweithiwr ieuencid] yn hollol wahanol, rydyn ni'n ei gweld hi drwy'r amser yma [yn y prosiect ieuencid] ac o gwmpas... yn Greggs ac ati. Maen nhw'n gwrando arni hi am ei bod hi yn ei chanol hi ac yn dweud beth yw beth.... (Glenlogan, unigolyn ifanc yn MacPherson, 2008:374).

Dangoswyd arwyddocâd meithrin perthynas a rôl gweithwyr ieuenctid mewn adroddiad blaenorol yn ymwneud â thrais ieuenctid (Maxwell a Corliss, 2020).

Yn olaf, fel y nodwyd, pwysleisiodd canfyddiadau fod angen offer gwerthuso ar wasanaethau cyhoeddus i bennu i ba raddau y mae gwasanaethau wedi'u cydgynhyrchu. Yn ôl canllaw Wright et al. (2006) ar gyfer cyfranogi gyda phlant a phobl ifanc mewn gofal cymdeithasol, rhaid i wasanaethau ystyried i ba raddau y mae barn plant a phobl ifanc wedi bod yn rhan o gydgyhyrchu, yr hyn sydd wedi newid oherwydd yr ymarfer hwn. a sut mae plant wedi cael gwybod am y canlyniadau hyn.

5.4 Recriwtio ac ymgysylltu

Mae denu plant a phobl ifanc i gyfranogi mewn cydgynhyrchu yn heriol (Sicilia et al., 2019). Daeth pum prif thema i'r amlwg mewn perthynas â recriwtio ac ymgysylltu. Yn gyntaf, gogwydd hunanddethol lle mae cydgynhyrchu yn denu'r plant a'r bobl ifanc mwy galluog, yn hytrach na'r rhai â phroblemau cyfathrebu a/neu lythrennedd gwael (Coates a Howe, 2016; Clinks, 2016; MacPherson, 2008; Vis et al, 2012). Gallai plant a phobl ifanc fod yn amharod i ymgysylltu hefyd oherwydd diffyg ymddiriedaeth a/neu brofiadau negyddol gyda gwasanaethau cyhoeddus, ofn ôl-ffeithiau, diffyg cymhelliant a/neu sinigiaeth y bydd ymgysylltu yn arwain at newid gwasanaethau (Factor ac Ackerley, 2019). Fodd bynnag, roedd canfyddiadau Prosiect Cyfranogiad Plant a Phobl Ifanc Anabl Barnardo's yn awgrymu y dylid datblygu offer cyfranogi priodol gan gynnwys TG arbenigol, cerddoriaeth. Gall drama a chyfryngau digidol, a dyrannu digon o amser i gydgyhyrchu liniaru yn erbyn yr heriau hyn (Murray, 2012, 2015). Yn ail, daeth anghydraddoldebau cymdeithasol i'r amlwg gyda rhai pobl ifanc yn cael llw o ymholiadau i gyfranogi, ond nid oedd rhai eraill yn cael eu hystyried yn gydgyhyrchwyr posibl (Coates a Howe, 2016; Tisdall, 2017). Daeth anghydraddoldebau i'r amlwg hefyd mewn perthynas ag oedran, gyda phlant ifanc yn llai tebygol o gael eu cynnwys (Hill et al., 2004; Thomas a Percy-Smith, 2012). Mae rhagfarnau o'r fath yn cyd-fynd â chanfyddiadau yn ymwneud â chanfyddiadau oedolion, a chyfryngu, y mae gan blant y capasiti a'r gallu i gydgyhyrchu (Bussu a Galanti, 2018; McNeilly et al., 2015). Mae hyn yn ysgogi pennu rhesymeg o ran pam mae rhai grwpiau'n cael eu cynnwys neu'n cael eu hepgor, yn ogystal â sicrhau bod negeseuon cydgynhyrchu yn cael eu llunio a'u hysbysebu'n briodol (Wright et al., 2006). Yn wir, canfu adolygiad systematig Sicilia et al. (2019) o'r llenyddiaeth fod pobl ifanc yn fwy tebygol o ymgysylltu pan oeddent yn gweld bod angen gwella gwasanaethau. Felly, dylai ymdrechion i ymgysylltu â phobl ifanc sydd wedi'u hallgáu'n gymdeithasol ganolbwyntio negeseuon ar ymgysylltiad cadarnhaol plant wrth wneud penderfyniadau, yn hytrach na phwysleisio eu hymddygiad problemus (MacPherson, 2008). O ran y rhai sy'n gadael gofal, mynegodd pobl ifanc yng ngwerthusiad Dixon a Baker rwystredigaeth,

yn glŷn â'r ffurfwedd bresennol ... yn aml yr un bobl ifanc sy'n dod draw ac yn teimlo nad oes unrhyw un yn gwybod amdanom ni er gwaethaf ymdrechion gweithwyr cyfranogi a nhw eu hunain i gynyddu recriwtio trwy ymweld â chartrefi plant, cysylltu â gofalwyr maeth a siarad â thimau gweithwyr cymdeithasol yn ogystal â pobl ifanc eraill roeddent yn eu hadnabod (Grŵp ffocws pobl ifanc yn Dixon a Baker, 2016:56).

Fel y dengys y dyfyniad uchod, daeth recriwtio pobl ifanc trwy gysylltiadau a phrosiectau presennol i'r amlwg fel strategaeth ar gyfer ymgysylltu â phobl ifanc ddifreintiedig neu bobl ifanc sydd ar yr mylon (Dixon and Baker, 2016; Factor ac Ackerley, 2019). Daeth cyfryngau cymdeithasol i'r amlwg

fel offeryn defnyddiol ar gyfer cyfathrebu â phobl ifanc (Dixon a Baker, 2016; Sicilia et al., 2019). Er enghraifft, mae Prosiect Ieuencid Fernhill yn Rhondda Cynon Taf (2016) yn defnyddio gwe-gaffi fel cyfleuster galw heibio i ymgysylltu â phlant a phobl ifanc ddifreintiedig. Mae'r prosiect hwn, a arweinir gan gymheiriaid, wedi bod yn gweithredu am fwy na degawd gan ddarparu addysg, cyflogadwyedd a chefnogaeth bersonol i blant a phobl ifanc. Hyd yn hyn, mae aelodau ieuencid wedi eistedd ar y Bwrdd Iechyd Iau, wedi cyfrannu at y Panel Atal Troseddau Lleol ac wedi gweithio gyda chlinigau iechyd rhywiol i ddatblygu eu deunyddiau eu hunain y maent yn eu dosbarthu i ysgolion lleol (Wright et al., 2006).

Yn ychwanegol at duedd hunanddethol ac anghydraddoldebau cymdeithasol, y drydedd thema mewn perthynas â recriwtio ac ymgysylltu oedd yr angen am ddolenni adborth. Datgelodd canfyddiadau y gallai pobl ifanc deimlo diffyg cymhelliant pan na chânt eu hysbysu sut mae eu hymgysylltiad wedi dylanwadu ar y ddarpariaeth gwasanaethau a/neu lle maent yn teimlo eu bod yn cael eu defnyddio gan ymarferwyr (Clinks, 2016; Dixon a Baker, 2016; Wright et al., 2006). Gellir lliniaru hyn trwy reoli disgwyliadau pobl ifanc o gydgyhyrchu. Roedd y technegau'n cynnwys darparu gwybodaeth sy'n briodol i'w hoedran am nodau cydgyhyrchu, i ba raddau y byddai eu hymdrechion yn dylanwadu ar newid gwasanaethau a'r amserlenni disgwylidig (Dixon a Baker, 2016; Tisdall, 2013). Er enghraifft, creu disgrifiadau rôl ar gyfer plant a phobl ifanc sy'n amlinellu disgwyliadau rôl, sgiliau gofynnol, tasgau, amllder cyfarfod, hyd cyffredinol, ac unrhyw dâl cysylltiedig (Clinks, 2016).

Yn bedwerydd, gellir meithrin recriwtio ac ymgysylltu trwy ystyried gwerth ychwanegol ymgysylltu i bobl ifanc. Gall hyn gynnwys hyfforddiant, cyfleoedd profiad gwaith, cymwysterau a/neu ddyfarniadau yn ogystal â chydabyddiaeth neu wobrau eraill (Clinks, 2016). Er enghraifft, mae Cyngor Ieuencid Lambeth (2020) yn darparu hyfforddiant ac achrediad i bobl ifanc yn gyfnewid am eu gweithgareddau cydgyhyrchu mewn perthynas â gwella gwasanaethau lleol (Wright et al., 2006). Yn ôl canllaw cydgyhyrchu Clinks (2016) ar gyfer gweithio gyda throseddwyr a chyn-droseddwyr, dylai ymarferwyr ofyn i ddefnyddwyr gwasanaethau pa gymorth yr hoffent ei gael. Mae hyn yn dilyn canfyddiadau Dixon a Baker (2016) bod rhai pobl ifanc yn teimlo wedi'u sarhau gan dybio bod angen hyfforddiant arnynt, tra bod eraill wedi nodi,

Rwy'n teimlo fy mod i'n eithaf ifanc a gallwn fod wedi gwneud gyda rhywfaint o hyfforddiant – pe bawn i wedi'i gael, gallwn fod wedi cael mwy allan ohono (grŵp ffocws panelwyr yn Dixon a Baker, 2016:70).

Pan fydd plant a phobl ifanc yn mynegi'r angen am hyfforddiant pellach, gall hyn gynnwys mentora gan ymarferwyr neu gymheiriaid, goruchwyliaeth, hyfforddiant galwedigaethol a/neu fagu hyder (Clinks, 2016). Mewn perthynas â chydabyddiaeth, cymysg oedd y canfyddiadau (Clinks, 2016; Coates a Howe, 2016; Bussu a Galanti, 2018). Yn ôl Coates a Howe (2016) roedd cydnabyddiaeth briodol (sy'n mynd y tu hwnt i ad-dalu treuliau) yn meithrin cyfranogiad ystyrion tra bod canfyddiadau Clinks (2016) yn awgrymu y gallai pobl ifanc ymgysylltu oherwydd diddordeb mewn rhannu eu barn a'u profiadau er mwyn helpu gwasanaethau i wella. Serch hynny, daeth bancio amser i'r amlwg fel dull poblogaidd o gael cydnabyddiaeth. Er enghraifft, mae Spice Innovate, sef menter gymdeithasol yn Ne Cymru, yn rhoi un credyd i bobl ifanc am bob awr maen nhw'n cyfranogi mewn grŵp ieuencid. Mae credydau amser yn fath o arian cyfred cymunedol y gellir ei wario ar ystod o deithiau a gweithgareddau (Aked a Stephens, 2009; Burgess a Durrant, 2019). Mae Taff Housing yn enghraifft arall lle mae preswylwyr yn derbyn credydau i'w gwario ar weithgareddau hamdden yn gyfnewid am eu cymorth gyda darparu gwasanaethau (Boyle a Harris, 2009; Bussu a Galanti, 2018).

Yn bumed, i gefnogi cyd-ymhelaethu [co-elaboration] (Capanale et al., 2020), gellir gwella ymgysylltiad ieuencid trwy sicrhau bod eglurder ynghylch nodau, pwrpas a phrosesau cydgyhychu, a bod hyn yn cael ei bennu trwy ddeialog rhwng partïon. (Head, 2011). Er enghraifft, canfu Factor ac Ackerley (2019) fod cyd-greu atebion i ymatebion yr heddlu i bobl ifanc yr effeithiwyd arnynt gan drais rhywiol yn cael ei hwyluso trwy osod nodau ar y cyd. Roedd cael nodau y cytunwyd arnynt yn gyffredin yn helpu swyddogion heddlu a phobl ifanc i gynnal eu hymrwymiad a'u ffocws. Ymhellach, mae Trischler et al. (2019) yn awgrymu bod plant a phobl ifanc yn cymryd rhan mewn cam sensiteiddio sy'n eu galluogi i fyfrio ar y pwnc a ddymunir. Mae'r cam sensiteiddio yn cynnwys cymryd rhan mewn ystod o weithgareddau fel chwarae gemau, ymarferion hwyl neu wyllo fideos. Yn ôl Trischler et al. (2019) mae hyn yn amlygu i blant a phobl ifanc eu bod yn arbenigwyr ar eu profiad o ysgogi teimladau o rymuso a sut y gallant gyfrannu at y broses. Yn ogystal, mae ymarferion sensiteiddio yn cefnogi meithrin perthynas rhwng ymarferwyr a phobl ifanc.

O ran y broses gydgyhychu, roedd gweithgareddau'n tueddu i gael eu mabwysiadu o waith ieuencid gydag ystyriaeth yn cael ei rhoi i bŵer, cydlyniant grŵp a dymeg (Factor ac Ackerley, 2019). Yn hyn o beth, gall aelodau llai ymgysylltiedig o'r grŵp effeithio'n andwyol ar gymhelliant cyffredinol y grŵp, tra gall aelodau'r grŵp sydd â gwahanol werthoedd neu ymddygiadau amhriodol effeithio ar gydlyniant grŵp (Sicilia et al., 2019). Mae hyn yn amlygu arwyddocâd ymarferwyr medrus i hwyluso'r grŵp, meithrin ymgysylltiad a meithrin ymddiriedaeth a pharch (Sicilia et al., 2019).

Amlygodd y canfyddiadau bwysigrwydd y berthynas rhwng ymarferwyr a phlant a phobl ifanc ar y broses gydgyhychiol a'r canlyniadau cysylltiedig. Mae Thomas (2012:463) yn nodi y gall fod y camsyniad y bydd 'popeth yn iawn' os bydd plant ac oedolion yn siarad â'i gilydd, gan ddiystyru'r anghydbwysedd rhwng eu cydraddoldeb yn y broses. Fodd bynnag, rhaid mynd i'r afael ag anghydbwysedd pŵer trwy ddatblygu perthnasoedd ymddiriedus, parchus, anfeiriadol a dwyochrog (Wright et al., 2006). Canfuwyd bod deialog ystyriol yn effeithiol wrth fynd i'r afael ag anghydbwysedd pŵer yn astudiaeth Mulvale et al. (2019) o dri phrosiect wedi'u cyd-ddylunio ar gyfer pobl ifanc 16 i 24 oed. Yn yr astudiaeth hon, defnyddiwyd sgwrs fel ffordd o ystyried gwahanol safbwyntiau ar y cyd mewn modd anymyrrol neu ddi-wrthdaro (Davidson, 2007; Wright et al., 2006). Wrth wneud hynny, roedd cydgyhychu yn gofyn am ddyrannu digon o amser i feithrin perthnasoedd ac ymddiriedaeth, yn ogystal â pharodrwydd a bod yn agored i rannu gwahanol safbwyntiau ond o fewn amser penodedig fel bod atebion yn cael eu creu (Mulvale et al., 2019; Percy-Smith, 2015).

O ran oedran ac aeddfedrwydd, gellir defnyddio dewis gweithgaredd priodol i gynnal diddordeb neu feithrin dealltwriaeth fel y dywed yr ymarferydd hwn,

Os na fyddwch yn eu deall, nid yw'n golygu nad ydych yn mynd i'w deall o gwbl, y cyfan mae'n ei olygu yw bod rhaid i chi roi cynnig arni mewn ffordd arall. Gallai hynny olygu defnyddio fideo, dod â llun i mewn neu ddefnyddio tegau y maen nhw'n ei fwynhau ... unrhyw beth i ysgogi eu rhyngweithio (Ymarferydd o Wright et al., 2006:36).

Roedd gweithgareddau eraill yn cynnwys defnyddio byrddau stori a gludweithiau i ysgogi sgysiau. Er enghraifft, fe wnaeth yr elusen Revolving Doors sy'n gweithio gydag unigolion sydd wedi'u dal mewn cylch o ddigartrefedd, troseddu a phroblemau iechyd meddwl, ddefnyddio gludweithiau fel y gallai defnyddwyr gwasanaethau ddarlunio eu canfyddiad o fywyd da. Wrth wneud hynny, roedd

defnyddwyr gwasanaethau yn gallu sgwrsio am eu lluniau yn hytrach na gofyn iddynt drafod materion anodd mewn lleoliadau cyfweliad. Fel y dywedodd y defnyddiwr gwasanaeth hwn,

Roedd defnyddio lluniau yn bendant yn ei gwneud hi'n haws siarad am rai materion yn hytrach na llenwi holiaduron neu siarad mewn grwpiau – dyna sut y gofynnir i ni siarad am wasanaethau fel arfer. (Dyfynnwyd defnyddiwr gwasanaeth yn yr Asiantaeth Revolving Doors, 2015)

Roedd gweithgareddau eraill yn cynnwys fforymau ieuencid, grwpiau ymgynghori a gwahodd plant a phobl ifanc i siarad mewn cyfarfodydd, cynadleddau neu ddarparu hyfforddiant ymarferwyr (Clinks, 2016; Wright et al., 2006). Gan gyfeirio'n benodol at y Comisiwn Ieuencid a phlisma (Burns, 2019), cyfranogodd plant a phobl ifanc mewn ystod o weithgareddau gan gynnwys ymgyrchoedd yr heddlu, hyfforddiant yr heddlu, cyfranogi mewn paneli tystiolaeth a chreu ffilm sy'n darlunio sut mae'r heddlu'n ymateb lle mae pobl ifanc yn cael eu hamau o fod wedi cyflawni trosedd. Hefyd, sefydlodd pobl ifanc grŵp cymorth cymunedol ieuencid lleol. Gallai plant a phobl ifanc gael eu cynnwys yn weithredol mewn gweithgareddau recriwtio hefyd, fel y gallant sicrhau bod ymarferwyr yn agored ac yn barod i gymryd rhan mewn cydgynhyrchu. Er enghraifft, yn Surrey mae gan ddefnyddwyr ifanc Gwasanaethau Iechyd Meddwl Plant a'r Glasoed (CAMHS) bresenoldeb gorfodol mewn cyfweliadau recriwtio staff, ac mae eu barn yr un mor bwysig â barn ymarferwyr (Keenan, 2018).

6.0 Casgliad

Er gwaethaf diddordeb eang mewn cydgyhyrchu, ar hyn o bryd mae diffyg tystiolaeth yn ymwneud â'i effeithiolrwydd cyffredinol. Cymhlethir hyn gan ddiffyg diffiniad y cytunwyd arno. O ganlyniad, defnyddir cydgyhyrchu yn aml fel term ambarél ar gyfer ystod o weithgareddau gyda gwahanol lefelau o ymgysylltu â phobl ifanc (Booth, 2019; Nabatchi, Sancino a Sicilia, 2017). Serch hynny, yng ngoleuni'r cynnydd mewn problemau drwg sy'n cynnwys plant a phobl ifanc, megis trais ieuencid, camfanteisio troseddol a chamfanteisio rhywiol yn ymwneud â phlant, ymddengys bod rhesymeg reddfol i gynnwys plant a phobl ifanc wrth gynllunio, dylunio, darparu a gwerthuso gwasanaethau, gyda'r nod o fynd i'r afael â'r materion hyn (Bell a Pahl, 2018; Dudau et al., 2019). Mae dyfodiad dulliau diogelu cyd-destunol (Firmin, 2019) yn eirioli ymhellach dros gyfranogiad plant a phobl ifanc fel y gall ymarferwyr ddeall eu bywydau, eu profiadau, a'r gofodau ffisegol y maent yn eu meddiannu. Mae cydgyhyrchu hefyd yn darparu cyfrwng lle gall plant arfer eu hawl i leisio'u barn mewn materion sy'n effeithio arny'n nhw, fel o dan yr UNCRC.

Amlygodd y llenyddiaeth fuddion uniongyrchol ac anuniongyrchol o ymgysylltiad plant. Roedd y buddion uniongyrchol yn cynnwys grymuso ieuencid sy'n deillio o gael eu gwerthfawrogi fel asedau a chyfranogwyr dilys yn eu bywydau eu hunain (Bovaird a Loeffler, 2012). Magodd plant hyder a hunan-barch o'u hymglymiad gweithredol wrth ddylunio a darparu gwasanaethau. Roedd y dystiolaeth yn awgrymu bod llawer o blant a phobl ifanc yn elwa o dderbyn gwobrau diriaethol fel addysg, hyfforddiant a datblygu sgiliau galwedigaethol y gellir eu defnyddio i gael gwaith (Clinks, 2016; Wright et al., 2006). Roedd plant a phobl ifanc wedi elwa'n anuniongyrchol hefyd o gael eu clywed, a gwybod eu bod yn helpu i wella gwasanaethau i'w cyfoedion. Ar gyfer gwasanaethau cyhoeddus, datgelodd canfyddiadau fod cydgyhyrchu yn cynorthwyo datblygu gwasanaethau sy'n diwallu anghenion plant a phobl ifanc. Gall hyn arwain at wasanaethau wedi'u gwella, mwy effeithlon a gwell sy'n cael eu staffio gan ymarferwyr sydd â mwy o wybodaeth a dealltwriaeth o fywydau ac anghenion plant. Hefyd, fe wnaeth ymarferwyr elwa o gael mwy o fynediad at hyfforddiant wrth weithio gyda phlant a phobl ifanc, ac roedd eu boddhad yn eu swydd yn deillio o wybod bod eu gwaith yn gwneud gwahaniaeth i fywydau plant a phobl ifanc (Cydgyhyrchu Cymru, 2013).

Yn ymarferol, mae'r canfyddiadau'n awgrymu bod gweithgareddau cydgyhyrchu yn cael eu mabwysiadu yn unol ag ystyriaethau o risgiau a buddion mabwysiadu'r ymarfer hwn. Gall hyn gynnwys asesu adnoddau, gallu ymarferwyr a gwasanaethau, ac anghenion diogelu'r plentyn. Yn wir, byddai'n ddiogel i beidio â sôn am heriau cydgyhyrchu. Dangosodd canfyddiadau fod ochr dywyll i gydgyhyrchu lle gall anghydraddoldebau cymdeithasol gynyddu trwy hepgor rhai grwpiau o blant a lle mae gweithgareddau penodol yn arwain at ymgysylltiad symbolaidd neu ystrywgar (Loeffler a Bovaird, 2020). Gydag ystod mor eang o ymarfer cydgyhyrchiol mae'n ymddangos yn hawdd i wasanaethau cyhoeddus ddweud eu bod yn cydgyhyrchu gwasanaethau trwy gynnwys pobl ifanc yn unig. Yng ngoleuni Covid-19 a'r cyni a ragwelir i'w ddilyn, mae'n werth nodi hefyd y gellir defnyddio cydgyhyrchu i hyrwyddo a/neu gyfiawnhau toriadau i wasanaethau. Felly, o ran y ffordd orau o weithredu ymarfer cydgyhyrchiol, mae cydgyhyrchu'n dibynnu ar ymrwymiad ar draws sawl lefel o lywodraeth leol, gwasanaethau cyhoeddus a phobl ifanc. I lywodraeth leol mae hyn yn cynnwys ymrwymiad gan wleidyddion a llunwyr polisi i bennu'r cyfeiriad strategol a dyrannu'r cyllid angenrheidiol sy'n galluogi gwasanaethau cyhoeddus i fabwysiadu ymarfer cydgyhyrchiol. Ar gyfer gwasanaethau cyhoeddus, mae angen ymrwymiad gan uwch reolwyr a ddangosir trwy greu polisïau a gweithdrefnau gwasanaeth sy'n sefydlu diwylliant cydgyhyrchu trwy'r gwasanaeth cyfan

ynghyd â'r strwythur angenrheidiol i'w hwyluso. At hynny, mae angen yr amser a'r adnoddau ar ymarferwyr i ddatblygu perthnasoedd â phlant a phobl ifanc er mwyn meithrin eu hymglymiad gweithredol i ddatblygu, darparu a gwerthuso atebion gwasanaethau. I ymarferwyr, mae angen ymrwymiad yn eu parodrwydd a'u natur agored at ymagweddau gwneud gyda yn hytrach nag ymagweddau gwneud i (Munro, 2011). Hefyd, mae angen elfen o dderbyn mwy o atebolrwydd ar draws y gwasanaeth i'r plant a'r bobl ifanc y maen nhw'n gweithio gyda nhw. Mae hyn yn dynodi symud oddi wrth blant a phobl ifanc fel derbynwyr goddefol gwasanaethau i gael eu cynnwys yn weithredol fel adnoddau cudd (Boyle a Harris, 2009; Booth, 2019). Datgelodd canfyddiadau ystod o strategaethau y gellir eu defnyddio i hwyluso ymgysylltiad ieuencid. Roedd y rhain yn cynnwys eglurder ynghylch pwrpas cydgynhyrchu, pennu disgwyliadau realistig o ran newid canlyniadol a sicrhau bod plant a phobl ifanc yn cael adborth. Yn ogystal, rhaid rhoi ystyriaeth i sicrhau bod negeseuon i blant a phobl ifanc yn cael eu llunio'n briodol. Trwy'r negeseuon hyn y gall grwpiau anodd eu cyrraedd a/neu grwpiau difreintiedig gael eu recriwtio a'u cynnwys mewn ymarfer cydgynhyrchiol. Roedd enghreifftiau penodol yn cynnwys defnyddio cyfryngau cymdeithasol, gwegaffis, a mentrau credyd amser. At hynny, mae llwyddiant cydgynhyrchu yn dibynnu ar y gred y gall plant a phobl ifanc ychwanegu gwerth at allbynnau a chanlyniadau gwasanaethau cyhoeddus.

7.0 Cyfeiriadau

- Aked, J. a Stephens, L. (2009). *A Guide to Co-producing Children's Services*. New Economics Foundation.
- Arnstein, S.R. (1969). A Ladder of Citizen Participation, *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4), 216–224.
- Atkinson, C., Thomas, G., Goodhall, N., Barker, L., Healey, I., Wilkinson, L., ac Ogunmyiwa, J. (2019). Developing a student-led school mental health strategy. *Pastoral Care in Education*, 37(1), 3-25.
- Beal, S. J., Wingrove, T., Nause, K., Lipstein, E., Mathieu, S. a Greiner, M. V. (2019). The role of shared decision-making in shaping intent to access services for adolescents in protective custody. *Child Care in Practice*, 25(1), 64-78.
- Bell, D. M. a Pahl, K. (2018). Co-production: towards a utopian approach. *International Journal of Social Research Methodology*, 21(1), 105-117.
- Booth, J. (2019). Empowering Disadvantaged Communities in the UK: Missing the Potential of Co-production. *Social Change*, 49(2), 276-292.
- Bovaird, T. (2007). Beyond engagement and participation—user and community co-production of public services. *Public Administration Review*, 67(5), 846–860.
- Bovaird, T., & Loeffler, E. (2012). From engagement to co-production: The contribution of users and communities to outcomes and public value. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 23(4), 1119-1138.
- Boyle, D. a Harris, M. (2009). *The challenge of co-production: How equal partnerships between professionals and the public are crucial to improving public services*. New Economic Foundation: Llundain.
- Burgess, G. a Durrant, D. (2019). Reciprocity in the co-production of public services: the role of volunteering through community time exchange?. *Social policy and society: a journal of the Social Policy Association*, 18(2), 171-186.
- Burns, S. (2019). Young People as Co-producers in Policing across England. An Evaluation of the 'Youth Commission' on Police and Crime. *Children & Society*, 33(4), 347-362.
- Bussu, S. and Galanti, M.T. (2018). Facilitating coproduction: the role of leadership in coproduction initiatives in the UK. *Policy and Society*, 37(3), 347-367.
- Campanale, C., Mauro, S. G., & Sancino, A. (2020). Managing co-production and enhancing good governance principles: insights from two case studies. *Journal of Management and Governance*, 1-32.
- Clinks (2016). *Service user involvement and co-production*, Llundain.
- Coates, D. a Howe, D. (2016). Integrating a youth participation model in a youth mental health service: Challenges and lessons learned. *Gwasanaethau Plant ac Ieuentid*, 37(3), 287-300.
- Cody, C. (2017). 'We have personal experience to share, it makes it real': Young people's views on their role in sexual violence prevention efforts. *Adolygiad Gwasanaethau Plant a Phobl Ifanc*, 79, 221-227.

Collins, R., Notley, C., Clarke, T., Wilson, J., a Fowler, D. (2017). Participation in developing youth mental health services: “Cinderella service” to service re-design. *Journal of Public Mental Health*, 16(4), 159-168.

Cydgynhyrchu Cymru (2013) *Co-pro – what’s the advantage? survey responses...*
<https://allinthistogetherwales.wordpress.com/tag/co-production-benefits/> (Darllenwyd 21.9.20).

Crowley, A. (2015). Is Anyone Listening? The Impact of Children’s Participation on Public Policy, *International Journal of Children’s Rights*, 23(3), 602-621.

Davidson, E. (2017). Saying it like it is? Power, participation and research involving young people. *Social Inclusion*, 5(3), 228-239.

Dixon, J. a Baker, C. (2016). *New Belongings: an evaluation*. Yr Adran Addysg: Llundain.

Dudau, A., Glennon, R. a Verschuere, B. (2019). Following the yellow brick road? (Dis) enchantment with co-design, co-production and value co-creation in public services. *Public Management Review*, 21(11), 1577-1594.

Factor, F. J. and Ackerley, E. L. (2019). Young people and police making “Marginal Gains”: climbing fells, building relationships and changing police safeguarding practice. *Journal of Children’s Services*, 14(3), 217-227.

Faithfull, S., Brophy, L., Pennell, K., & Simmons, M. B. (2019). Barriers and enablers to meaningful youth participation in mental health research: qualitative interviews with youth mental health researchers. *Journal of Mental Health*, 28(1), 56-63.

Fernhill Youth Project (2016) <https://www.cwvys.org.uk/member/1196/>.

Firmin, C. (2019). Relocation, relocation, relocation: home and school-moves for children affected extra-familial risks during adolescence. *Children’s Geographies*. 1-13.

Fugini, M., Bracci, E. a Sicilia, M. (2016). *Co-production of Public Services: Meaning and Motivations*. Yn Fugini, M., Bracci, E. a Sicilia, M. (golygyddion) Co-production in the public sector: Experiences and Challenges. Springer: Milan.

Gal, T. (2017). An ecological model of child and youth participation. *Children and Youth Services Review*, 79, 57-64.

Hart, R. (1992). *Children’s participation: from tokenism to citizenship*, Innocenti Essays No 4. Canolfan Ryngwladol Datblygiad Plant UNICEF: Fflorens.

Hart, J., Paludan, M. B., Steffen, L. ac O’Donoghue, G. (2011). Working with children as stakeholders in development: the challenges of organisational change. *Development in Practice*, 21(3), 330-342.

Head, B. W. (2011). Why not ask them? Mapping and promoting youth participation. *Children and Youth Services Review*, 33(4), 541-547.

Hill, M., Davis, J., Prout, A., a Tisdall, K. (2004). Moving the participation agenda forward. *Children & society*, 18(2), 77-96.

Keenan, A. (2018). *Scoping paper on research evidence and practice relating to Co-production*, Children in Northern Ireland.

Kozak, A. (2019). The effectiveness of the public services co-production process—results of a systematic literature review, *Economics, entrepreneurship, management*, 6(2), 76-88.

-
- Cyngor Ieuenctid Lambeth (2020). *The Advocate Voice for Young People in Lambeth*, <https://www.lambethyouthcouncil.org/>.
- Lister, R. (2007). From object to subject: including marginalised citizens in policy making. *Policy and Politics*, 35(3), 437.
- Loeffler, E. a Bovaird, T. (2019). Co-commissioning of public services and outcomes in the UK: Bringing co-production into the strategic commissioning cycle, *Public Money & Management*, 39(4), 241-252.
- Loeffler, E. a Bovaird, T. (2020). Assessing the impact of co-production on pathways to outcomes in public services: the case of policing and criminal justice, *International Public Management Journal*, 23(2), 205-223.
- Macpherson, S. (2008). Reaching the top of the ladder? Locating the voices of excluded young people within the participation debate. *Policy & Politics*, 36(3), 361-379.
- McNeilly, P, Macdonald, G. a Kelly, B. (2015). The participation of disabled children and young people: a social justice perspective, *Child Care in Practice*, 21(3), 266-286.
- Mazzei, M., Teasdale, S., Calò, F. a Roy, M.J. (2020). Co-production and the third sector: conceptualising different approaches to service user involvement, *Public Management Review*, 22(9), 1265-1283, DOI: 10.1080/14719037.2019.1630135.
- Mulvale, G., Moll, S., Miatello, A., Murray-Leung, L., Rogerson, K. a Sassi, R. B. (2019). Co-designing services for youth with mental health issues: Novel elicitation approaches. *International Journal of Qualitative Methods*, 18(2), 1-13.
- Munro, E. (2011). *The Munro Review of Child Protection. Final Report. A Child-Centred System*. Llundain, Yr Adran Addysg.
- Murray, R. (2012). Sixth Sense: The Disabled Children and Young People's Participation Project, *Children and Society*, 26, 262-267.
- Murray, R. (2015). "Yes They are Listening but Do They Hear Us?" Reflections on the Journey of the Barnardo's Participation Project, *Child Care in Practice*, 21(1), 78-90.
- Nabatchi, T. Sancino, A. a Sicilia, M. (2017). Varieties of participation in public services: The who, when, and what of coproduction. *Public Administration Review*, 77(5), 766-776.
- Cynulliad Cenedlaethol Cymru (2010). Mesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc (Cymru).
- O'Hare, L., Santin, O., Winter, K., a McGuinness, C. (2016). The reliability and validity of a child and adolescent participation in decision-making questionnaire. *Child: care, health and development*, 42(5), 692-698.
- Ostrom, E, Parks, R.B., Whitaker, G.P. a Percy, S.L. (1978). The public service production process: a framework for analysing public services. *Policy Studies Journal*, 7, 381-390.
- Ostrom, E. (1993). Covenanting, Co-Producing, and the Good Society *The Newsletter of PEGS*, 3(2), 7-9.
- Percy-Smith, B. (2015). *Negotiating active citizenship: Young people's participation in everyday spaces*. Springer.
- Revolving Doors Agency (2015). *Taking part in the 'good life' research*. <http://www.revolving-doors.org.uk/blog/taking-part-good-life-research>.

Rittel, H. W. a Webber, M. M. (1973). Dilemmas in a General Theory of Planning. *Policy sciences*, 4(2), 155-169.

Shier, H. (2001). Pathways to participation: Openings, opportunities and obligations. *Children & society*, 15(2), 107-117.

Sicilia, M., Sancino, A., Nabatchi, T., a Guarini, E. (2019). Facilitating co-production in public services: management implications from a systematic literature review. *Public Money & Management*, 39(4), 233-240.

Y Sefydliad Gofal Cymdeithasol er Rhagoriaeth (2015). *Co-production in social care: what it is and how to do it*, SCIE Guide 51. <https://www.scie.org.uk/publications/guides/guide51/how-to-do-coproduction/review.asp>.

Slay, J. a Penny, J. (2014). *Commissioning for outcomes and co-production – a practical guide for local authorities*. New Economics Foundation.

Thomas, N. (2012). Love, rights and solidarity: Studying children's participation using Honneth's theory of recognition. *Childhood*, 19(4), 453-466.

Thomas, N. a Percy-Smith, B. (2012). 'It's about changing services and building relationships': evaluating the development of Children in Care Councils. *Child & Family Social Work*, 17(4), 487-496.

Tisdall, E. K. M., a Davis, J. (2004). Making a difference? Bringing children's and young people's views into policy-making. *Children & Society*, 18(2), 131-142.

Tisdall, E. K. M. (2013). The Transformation of Participation? Exploring the Potential of 'Transformative Participation for Theory and Practice around Children and Young People's Participation. *Global Studies of Childhood*, 3(2), 183-193.

Tisdall, E. K. M. (2017). Conceptualising children and young people's participation: Examining vulnerability, social accountability and co-production. *The International Journal of Human Rights*, 21(1), 59-75.

Tisdall, E. K. M. (2018). Challenging Competency and Capacity?: Due Weight to Children's Views in Family Law Proceedings. *The International Journal of Children's Rights*, 26(1), 159-182.

Trischler, J., Dietrich, T. a Rundle-Thiele, S. (2019). Co-design: from expert-to user-driven ideas in public service design. *Public Management Review*, 21(11), 1595-1619.

Uned Atal Trais (2020). *Atal: Strategaeth i atal trais ieuencid difrifol yn Ne Cymru 2020-2023*.

Vis, S. A., Holtan, A. a Thomas, N. (2012). Obstacles for child participation in care and protection cases—why Norwegian social workers find it difficult. *Child Abuse Review*, 21(1), 7-23.

Voorberg, W. H., Bekkers, V. J. a Tummers, L. G. (2015). A systematic review of co-creation and co-production: Embarking on the social innovation journey. *Public Management Review*, 17(9), 1333-1357.

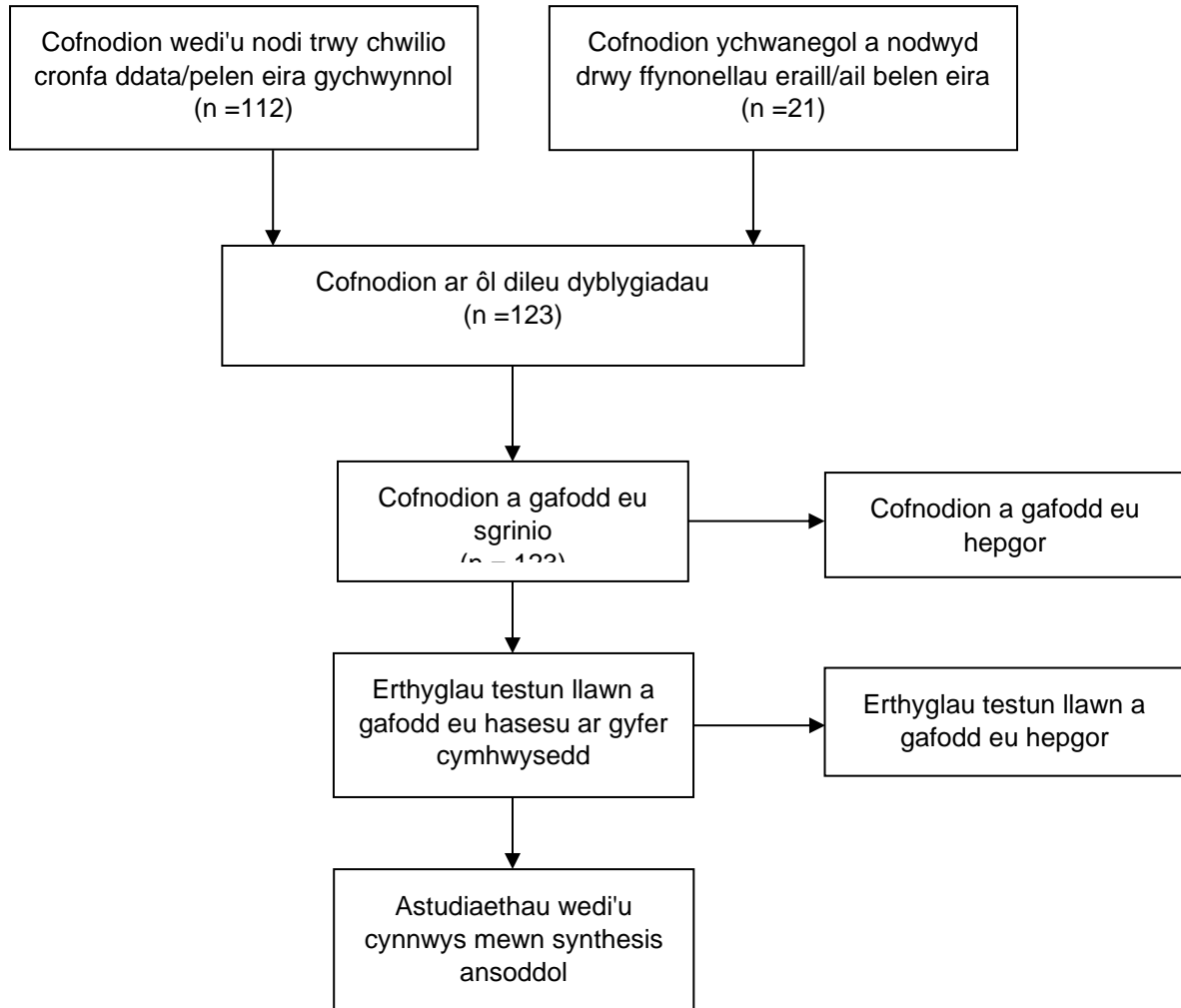
Llywodraeth Cymru. (2014). *Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru)*.

Wright, P., Turner, C., Clay, D., a Mills, H. (2006). *The participation of children and young people in developing social care*. Participation practice guide, 6, 1-95.

Woodall, J., Davison, E., Parnaby, J. a Hall, A.M., (2019). *A Meeting of Minds*. Cronfa Gymunedol.

Wyness, M. (2009). Children representing children: Participation and the problem of diversity in UK youth councils. *Childhood*, 16(4), 535-552.

Atodiad A: Diagram PRISMA

CASCADE

Authors and Contributors

Nina Maxwell and Cindy Corliss

Children's Social Care Research and Development Centre
(CASCADE), Cardiff University, School of Social Sciences
(SOCSI), Cardiff University

For further information please contact:

CASCADE: Children's Social Care Research and Development
Centre

Cardiff University
3 Museum Place
Cardiff
CF10 3RL

CASCADE@cardiff.ac.uk